

נר לשולחן שבת

פרשת משבטים

גליון 819 תשפ"ג

משמיעין על
השקלים!

"... לכלב תשליכון אותו" - שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, שנאמר "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו". (רש"י כ"ב ל, י"א ז)
הגמרא אומרת "כלבים בוכים, מלאך המוות בא לעיר. כלבים משחקים, אליהו הנביא בא לעיר". (ב"ק ס:)

רבינו ה"בן איש חי" ביאר שאין הכוונה שהכלבים בוכים ומשחקים ממש, אלא לשון מליצה הוא, ראוי להם להיות בוכים ומשחקים. אלא יש להסביר זאת בדרך זו: כאשר מלאך המוות מגיע לעיר באופן קבוע, הרי שיש בעיר מגיפה, דבר, חולירע - קורונה - אם כן באותו זמן בני העיר ספונים בבתיהם, אין יוצא ובא, אפילו המוסגר בתוך ביתו אין פותח דלתו ביתו, לכן הכלבים בוכים, מהיכן יאכלו אם דלתי הבתים סגורות.

אבל בעת שיבוא אליהו הנביא זכור לטוב, שהוא יום המילה ויהיה בעיר שפע של פריה ורביה, שיהיו בעיר הרבה בריתות, שכולם עושים שמחות עם בשר ותבשילים, אז ראוי לכלבים להיות שוחקים, שיכולים לחטוף ולאכול מן הבא בפייהם. (ב"ב יחידע"ט)

הקב"ה ברא את הכלבים עם טבע להרגיש אם אליהו הנביא בא או מלאך המוות. ודאי שאינם בעלי דעת, אדרבה פחותים ושפלים הם, אבל ... (הרצאה להחכים יעין "תורת חיים", מהר"ל באה"ג ה' ד"ה פ' הכנס)

לפעמים כלבים זה דבר מרגיע...

סיפר הרה"ג יאיר גינזבורג, היה זה לפני שנים, בהיותי מורה בכיתה ח' בבית הספר של "החינוך העצמאי" ברעננה. על אף שהרמה הלימודית בגמרא לא היתה גבוהה בלשון המעטה, המפקח הג"ר יהושע שקלאר דחף אותי להכניס את התלמידים אל גדולי הדור - להבחין אצל מרן הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן. היה זה בפעם הראשונה שהגענו לבית מרן הרב שטיינמן, עמדנו בחדר הכניסה והמתנו לרב. כשיצא אלינו ראה כי כולם לחוצים ומרוגשים, התלמידים והמורה... פתח ושאל את הילדים: "אתם מרעננה, אתם לא מפחדים..." לא הבנו מה כוונתו...

המשיך רבי אהרן לייב והסביר שאלתו, ברעננה עיר מגורכם יש הרבה כלבים, אין אתם מסתדרים איתם, מה קורה כאשר כלב מגיע מולכם? והוסיף עוד ועוד שאלות, ניהל עם הילדים ממש דיאלוג על הנושא, דקות ארוכות.

כאשר ראה שהקרח נשבר והילדים נרגעו, החל לבחון אותם, בחן ברמה הכי פשוטה - המטרה שלו היתה שהילדים יצאו עם הרגשה הכי טובה, עם שמחה. וכך הם באמת יצאו משם, היה זה מעמד מחזק ומרומם - זו היתה חוויה עצומה. חמש שנים זכינו להכנס ולהבחן. פירות טובים ומתוקים יצאו מבית הספר. ילדים הלכו למתיבתות ושיבות - זו הנהגתם של גדולי ישראל! ("נר לשולחן שבת")

ובאותו ענין - "ואתם ידעתם את נפש הגר". (כ"ג ט)

רמת השרון - בסעודת שבת אצל הגאון רבי יעקב אדלשטיין היה כרגיל אורח. הבין רבינו שכדי לכבד ולחזק את האורח הזה צריך להראות את חוכמתו ובעניני תורה לא היתה ניכרת חוכמת האורח. ביקש איפוא מנכדו שיביא תפוח זהב מן המרפסת. הנכד חזר מן המרפסת בידיים ריקות, לא הבין מה הכוונה, ועדיין הסבא מתעקש שיש שם תפוח זהב...

האורח התנדב וקם לעזור לחפש, חזר והביא תפוח. אמר רבי יעקב, לכך כיוונתי. האורח זרח מאושר על חכמתו. ("נר לשולחן שבת")

"ויבשר בשדה טרפה..." (כ"ב ל)

בסלבודקה היו שני אחים קצבים, אשר מעמדם היה טוב מאד, אלא שפעם נתגלגל הדבר שכמעט כל הבהמות שהם קנו נטרפו עד שיצאו נקיים מנכסיהם.

בא ראש השוחטים אל אב"ד סלבודקה, הגאון רבי יעקב אליהו וסיפר לו על הצרה שפקדה את האחים הקצבים, שאין ביכולתם לקנות בהמה. קרא אותם הרב אליו וינחמם, וידבר על לבם שלא יאבדו בטחונם בה', יתחזקו ויהיו לאנשים. והבטיח שהוא יהיה להם לעזר, לדאוג להם לקבל כסף על משכונות, מבלי נשך כסף. כך ישובו ויעסקו במלאכתם, למען יחיו הם ובני ביתם.

שמעו האחים לעצתו וקנו שור גדול וישחטוהו לימי חג הפסח. והנה אהה... נמצאה בריאה שאלה אשר אי אפשר להכשירה. כאשר הובאה הריאה לפני אב"ד סלבודקה נבהל ויאמר: "קחו את הריאה אל הגאון מקובנה, רבי יצחק אלחנן וגם אני אבוא". בבואו לפני רשכבה"ג רבי יצחק אלחנן, סיפר לו את מה שעברו האחים הללו ובאיזה עניות הם נמצאים.

אח אחד עמד במסדרון הבית ובכה בכי תמרורים, והאח השני עמד ליד דלת חדרו של רבינו ועצמותיו דא לזן נקשן...

אחרי עבור שעה שלימה פתח אב"ד סלבודקה את הדלת ובכל כוחו קרא: "רבינו הכשיר! השור כשר!" האח שעמד ליד הדלת כמעט שיצא מדעתו מרוב שמחה והחל לקפוץ ולרוץ בקורא 'כשר - כשר' עד בואו אל אחיו ויפול עליו ויתעלף.

אז רבי יצחק אלחנן בכה בכיה גדולה ובדמעות חמות אמר: "ברוך ה' אשר פקח את עיני לראות נכוחה להכשיר בהמתם של אלו, אין שלח ה' את ברכתו על ידי להציל שתי משפחות בישראל, קטנתי מכל אלה!" ("זכר יעקב")

סיפר הגאון הרב רודמן מעשה ששמע מהגאון רבי אהרן קוטלר: מעשה ב"רב" אחד בניו יורק שנתן הכשרים על בשר חשוד מאד. לימים, כאשר רבני העיר וראשי הקהל קבעו שיש צורך להכתיר רב בניו יורק ודנו אם לקבל את הגאון רבי יעקב יוסף ל"רב הכולל" של ניו יורק. היה אותו רב בין המסכימים לקבלו. והיה הדבר לפלא בעיני הנוכחים, מדוע הוא רוצה בו, הרי רבי יעקב יוסף ודאי יקבע כי הבשר הוא טרף ואין לקנות אצל אותם קצבים...

לפליאתם, השיב אותו "רב": "עכשיו אני מקבל עשרה דולרים עבור ההכשר, אבל כאשר רב גדול כמותו יאמר שהבשר אינו כשר, יתנו לי עשרים דולרים עבור ההכשר שלי..." ("שמוש חכמים")

על זהירותו ופרישותו בעבודת השחיטה של הגה"ח ישראל דב הלר, שהיה שו"ב בטבריה תעיד העובדה הבאה:

פעם בעת שעסק עם ידידו, רבי חיים שו"ב, מחשובי חסידי קרלין באמצע בדיקת ריאה הגיע חתנו, הגה"צ רבי יחיאל שרייבר כדי לשאול אותו בענין עסקנות. בראותו שהוא עסוק המתין בסמוך. כיון שראה שהזמן מתמשך, הרהיב עוז, ניגש ושאלו. תיכף הרים רבי ישראל דב את עיניו ואמר בתקיפות: "יחיאל, גיהנום פתוח תחת רגלינו ואתה בא לשאול בענין עסקנות!" ("עלי זכרון" גליון 49)

רבי ישראל דב, אחיינו של הגאון רבי שמואל הלר, רבה של צפת שימש גם כגבאי "חברא משניות ש"ס ורמב"ם" של בית המדרש דחסידי קרלין בטבריה. מתוך דו"ח שהם שלחו לשר משה מונטיפיורי: "ובכל ג' חדשים מסיימים משניות ופעם בשנה מסיימים כל הש"ס ורמב"ם!" (קובץ בית אהרן וישראל גליון קל"ט)

"ואלה המשפטים"

פנקס קהילת פוונא - לפני כארבע מאות שנה

הקהל ישאו ויתנו אודות סוחרים יהודים שמחללים את ה' במשא ומתן עם סוחרים גויים בפרהסיא לעיני כל. ויש לחוש כי בגללם תתבטל חלילה חיות בני ישראל, אשר כבר כמעט לא נמצא מחיה לשארית ישראל.

קרוב הדבר ששום סוחר גוי לא יתקרב לסוחרים יהודיים ולא יהיה לו שום עסק עימם.

על כן הביאו עצה, עשו דין מה לעשות לאנשים האלה לקונסם ולעונשם בקנסות גדולים עונשים וחרפות עד כי גדול עונם מנשוא, לפרסם קלונם ברבים על כל הרע אשר עשו. (סעיף פא)

הלא זה מר יעקב אשכנז עקב אותנו פעמים רבות - נשפט לפני אב"ד עם פרנסים ודיינים וכן לפני משפט המלך על חובותיו ליהודים ולגויים בשנת שפ"ט, ולתפיסה בשנת ת"ג.

והנה עכשיו צעקת רבים עלתה לפנינו שהולך בגדולות ובנפלאות ממנו ומזיק את הסוחרים בזה שמכניס עצמו בכח וביד חזקה במשא ומתן של שאר סוחרים. ויש לחוש יתיז צורות דארבע אבות נזיקין. וכן עצו עצה ודברו מזה כדת מה לעשות. (סעיף קל"ג)

פנקס ועד הקהילות הראשיות במדינת ליטא

ועד שנת שצ"ט: מנהיגי הקהילה ידונו דברי ריבות וקטטות וחזקות וקנסות ועונשים, ודייני הקהילה ידונו דיני ממונות.

אין למנהיגים להכניס ראשם בדיני ממונות, ואין לדיינים להכניס ראשם בדברים הבלתי שייכים להם. (סעיף שס"ד)

ועד שנת ת"פ: חתיכא דאיסורא לקהל להכניס ראשם בעסקי דיני ממונות. ובחרם על פרנס החודש ובוודאי על הדיינים ועל השמשים שלא לצייט לקהל בזה הדבר.

פרנס שיעבור ויכניס עצמו בדיני ממונות, אזי מידו יבוקש כל הוצאות והיזקות של התובע והנתבע ... רק יקום כפי פסק הדיינים. (סעיף תתקכ"ה)

פנקס קהילת צעהלים

שום בעל בית אינו רשאי לפנות במשפט לערכאות הגויים, אלא אם עמד בעל דינו לפני אלופי הקהל, והעובר על זה יחשב שש שנים לתושב חוץ! (סעיף כ"ב)

סיפר הגאון רבי אליהו אבא שאול: מעשה בהרכב בית דין מיוחד של הגאונים רבי יעקב מוצפי, אדוני אבי מורי ורבי מרדכי אליהו. היה מקרה שהנתבע הסכים להשבע שבועה מהתורה כדי להפטר מלשלם. חכם יעקב מוצפי ומור אבי לא רצו להשביעו בשום אופן. מור אבי אמר: "מעולם לא השבעתי אדם, וכל שכן שבועה מהתורה".

ניסו לשדלו להגיע לפשרה, אך הלה התעקש ולא עזר שום דבר. לבסוף הסכים אחד הדיינים להשביעו. הביאו אותו לבית הכנסת "שמש צדקה", פתחו את ההיכל כדי להשביעו בספר תורה, ועדיין ההוא נחוש בדעתו להשבע.

"האם הלכת למקוה?" השיב בשלילה. "אם כך אי אפשר להשביע אותך, לך טבול!" רצו שזה יגרום לו להרהר בתשובה, ולחזור בו. קבעו יום אחר. כשהגיע שאלו חכם יעקב: "טבלת?" השיב: "כן". "היכן?" במקוה פלונית. "לא, זה מקוה לא טוב, לך למקוה אחר..."

שוב קבעו יום, והיה צער גדול לחכמים מהענין הזה. הגיע היום המיועד, באו כולם והנתבע לא הגיע, הדיינים ישבו בצער והמתנינו. כשעמדו ללכת, באו להודיע כי הנתבע לא קם ממיטתו, ושבק חיים!!!

(תפארת ציון)

לשון עומד על לשון - רש"י פרשת משפטים - "נר לשולחן שבת"

"כי תראה חמור שנאך רובץ" (כ"ג ה) "... כי יהיה לך למוקש" (כ"ג ל"ג) 'כי' משמש בלשון הקודש לארבע לשונות - ארבע משמעויות שונות. א: תנאי. ב: שמא, אולי. ג: אלא, היפוך. ד: משום, הסבר.

אלהים ואינו אלקים - "והגישו אדניו אל האלהים". (כ"א ו) לשון משפט-שררה. "זבח לאלהים יחרם". (כ"ב ט"ט) עבודה זרה, לאותן שהוזהרתם עליהם במקום אחר. ויש עוד בפרשה (כ"ב כ"ז ועוד).

נכרי ואינו גוי - "לעם נכרי לא ימשל". (כ"א ח) לאיש אחר. (ועיין רמב"ן)

גד ואינו לבוש - "בבגדו בה". (שם) לשון בגידה. (ועיין בעל הטורים)

שבת ואינו ראובן ושמעון - "וכי יכה איש ... בשבת" (כ"א כ) מקל.

בערה ולא של אש - "כי יבער איש שדה או כרם ושלח את בעירה ובער בשדה אחר". (כ"ב ד) לשון בהמה.

לעזוב האומר להשאר - "עזוב תעזוב עמו" (כ"ג ה) לשון עזרה, סיוע.

צדיק שאינו צדיק כלל וכלל - "ונקי וצדיק אל תהרוג". (כ"ב ז) יצא מבית דין ונפסק דינו שהוא חייב מיתה, ובא אחד ואמר שיש לו ללמד עליו זכות, מחזירים אותו.

פרשת משפטים בפרשת השבוע שאינה קשורה לפרשת משפטים...

"ויבא משה ויספר לעם את כל דברי ה' ואת כל המשפטים". (כ"ד ג) המצוות שניתנו להם במרה, כל התורה, מבראשית עד מתן תורה.

"ויבא משה ויספר לעם את כל דברי ה' ואת כל המשפטים
זיען כל העם קול אחד ויאמרו כל הדברים אשר דבר ה' צעשה"

הציור השבוע - המובא על הפסוק בו סיימנו את העלון - הינו מתוך הספר המיוחד "אלישמע ואפרים במעמד הר סיני". הספר הוכן בכשרון רב על ידי הצייר רבי דוד ביכמן ורעו רבי מרדכי חלמיש, אשר זכו לקבל את ברכתו ועידודו של מרן הגאון רבי חיים קניבסקי ליצירת הספר. רבינו שר התורה הורה כי חשוב לעשות ספר כזה לחזק את ילדי ישראל במצות זכירת מעמד הר סיני. לאורך זמן העבודה על הספר בירך ועודד אותם, ואף הורה הוראות שונות. כגון, לצייר את הכתרים שזכו להם ישראל, את הנחל היורד מההר ועוד. ובאמת השפעה מיוחדת יש לספר זה, וכן לשאר ספריהם המחזקים את האמונה.